

Bild 1

Bild 2

Så här *kan* det ha sett ut i våra trakter på stenåldern.

Hur deras kläder, bostäder och redskap såg ut vet vi inte – inga sådana fynd har gjorts. Men av fynd från samma tid på andra platser kan vi gissa oss till hur de *kan* ha levat. Vi vet att de bodde vid en havsvik. Man har funnit rester från stenåldersbosättningar vid Lappdal, i närheten av nuvarande Österåkers kyrka.

Bild 3

Bronsåldern varade från 1800 f.Kr. till 500 f.Kr, och från denna tid har vi många fynd i Österåker. Vattenytan låg då ca 20-25 meter högre än idag, och vi hittar rester av deras boplatser i Kvisslingby, Sjökarby och Skärgårdsstad. Av deras hus finns ingenting kvar, mer än spår av de hål i marken där stolpar varit nedkörda. Vi vet också att gravplatserna låg nära.

Bild 4

Från slutet av 1800-talet har vi kvar några av det "vanliga" folkets bostäder, åtminstone på fotografier. Det här är *Malms fiskarstuga*, som ligger alldeles invid Margretelunds slott. Här bodde fiskare Andersson med sin familj.

Bild 5

Sofia Rydmans stuga är numera borta. Den låg vid den gamla huvudvägen genom Österåker på den tiden.

Bild 6

Här ser vi båtsman Furman utanför sin bostad i Nyhagen i närheten av Brännbacken.

Bild 7

Detta är *Hjälmsättra gård*, belägen vid väg 276 norr om Åkersberga, en typisk större bondgård. Notera alla byggnader! Idag har jordbruket upphört och istället har man ridskola och stallar hästar. Det som finns kvar är hästarna!

Bild 8

Varje sensommar var det dags för skörd. Då krävdes många människor i arbete – några traktorer eller skördetröskor fanns inte; det var ett rent hantverk. Männen håller i varsin lie, som användes för att slå (skära av) säden.

Bild 9

På de större gårdarna hade man anställt jordbruksarbetare. Här ser vi "rättarlaget" på Margretelund. En "rättare" var en sorts förman för arbetarna.

Bild 10

Här är rättslaget på Smedby gård.

Bild 11

Rättslaget på Näs. Hästen var en viktigt medarbetare och fick därför vara med på bilden!

Bild 12

Utmed kusterna kombinerades jordbruk med fiske. Båtarna var små och fångsterna blev vanligtvis inte så stora. Det mesta av fångsten gick åt till det egna hushållet, och blev det så mycket över att man kunde sälja, så måste man ro in till Vaxholm eller ända till Stockholm där köparna fanns.

Bild 13

Här ser vi en av de små fiskebåtarna. I Sverige var det före 1846 så att man inte fick sälja varor i affärer utanför städerna. Det fanns då i Österåker inga affärer (Åsättra var ett undantag). År 1846 blev det tillåtet och det dröjde tio år innan den första affären öppnades i Österåker.

Bild 14

Den affären låg i Stenhagen, uppe vid Åkersbro, som på den tiden var något av Åkersberga Centrum. Affären hade under de verksamma åren olika ägare och den upphörde inte förrän 1969. Då hade den varit igång i 113 år!

Bild 15

När järnvägen 1901 kom till Åkersberga startades en affär vid stationen. Den var igång fram till 1968. Den startades av Pålhammar men övertogs av familjen Jansson, en annan av de stora affärsägarna i kommunen.

Det har genom åren funnits många småaffärer här – vi har funnit över femtio stycken!

En affär kunde ha kunder från ca 25 familjer.

Bild 16

Detta är anställda vid Margretelunds slott. Vi ser både fruar, män och barn till de anställda på bilden. Slottets ägare hade mark ända upp till Penningby, en bra bit norr om Roslagskulla.

Bild 17

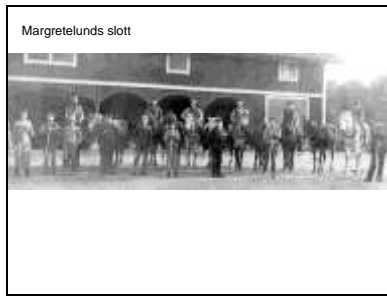
Inne i slottet fanns det gott om betjänter som hade till uppgift att passa upp på de adliga personerna.

Bild 18

I köket jobbade kökspersonalen.

Bild 19

På den här bilden kan man tydligt se hur viktig hästen var på den tiden.

Bild 20

1842 bestämde riksdagen att alla kommuner i landet skulle ha en skola och att alla barn skulle gå i skolan.
1950 beslöt riksdagen att införa enhetskola
1992 beslöt riksdagen att man fick starta friskolor med ekonomiskt stöd av centrala medel (s.k. skolpeng).

Bild 21

I frikyrkorna kunde barnen få gå i söndagsskola.
Här en sådan grupp.
Fotografen hette Carl Gustavsson

Bild 22

Erik Johansson var en av de första lärarna som anställdes i kommunen. Han var "skolmästare" från 1833, så då borde det ha funnits åtminstone en skola här.

Vi vet att han undervisade i Resarö skola, som då tillhörde komunen.

Bild 23

Kartan visar de skolor som fanns här före 1950:

Roslags-Kulla, Ljusterö, Kolsveden och Åsättra låg norr om Åkersberga.

Längre söderut fanns Ljungsboda skola, Västra skolan (Kyrkskolan), Åkers Runö skola och Rydbo skola.

Bild 24

Eftersom det fanns en "Östra skolan", borde det ju finnas en "Västra" också. Den låg i Stenhagen alldeles nära kyrkan och kallades därför också Kyrkskolan. Här en bild från 1929 med Bernhard Nylander och hans klass.

Bild 25

När man skulle lära sig läsa på den tiden hade man en bok som såg ut så här.

Bild 26

Så här var själva texten (och bilder) utformad.

Bild 27

På Hembygdsmuseets skolmuseum i Norrö tingshus kan man se hur skolorna såg ut på den tiden – med bänkar, böcker, planscher och allt.

Bild 28

Många anställda i Härsbacka gruva kom från trakten, men många var också från Dalarna – dalkullor. För att få arbete var de tvungna att vandra ner till Stockholmsområdet där arbetena fanns. Dom hade inte råd med hästskjuts.

Bild 29

Sina fina folkdräkter hade dom förstås inte på sig när dom arbetade. Här har dom klätt sig fina inför fotograferingen.

Bild 30

Yngsta arbetaren i Härsbacka gruva, längst ned på trappan kan inte vara gammal!

Bild 31

Varje sommar spelas på Isaks äng musikskådespelet *Wiraspelen*. Manuskriptet är författat av Leif Nilsson och för musiken står Bo Hülphers. Handlingen utspelas i Wira någon gång under 1700-1800-talen och rymmer mycken dramatik, glädje, folkliv och tragik (sorgligheter). Bilden visar bröllopet, en central händelse i spelet.

Bild 32

Baronens inblandning i händelserna är också dramatisk.

Bild 33

Arbogaryttarna – konkurrenser om privilegiet – kommer för att hämta tillbaka en förrymd smed, en händelse som får tragiska konsekvenser (följder).